

JUSTIITSMINISTEERIUM

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee

Teie 05.04.2024

Meie 25.04.2024

nr 2-5/24-0056-64,
RIIGIKOGU/24-0343/-2T
nr 8-2/3376

Ettepanek Vabariigi Valitsuse seisukoha kujundamiseks

Riigikantselei edastas Justiitsministeeriumile Vabariigi Valitsuse seisukoha kujundamiseks ettepaneku esitamiseks Kalle Grünthali 3.4.2024 algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu. Eelnõuga soovitakse täiendada karistusseadustikku paragrahvi 154¹ (süütuse presumptsiooni põhimõtte eiramine), mille kohaselt karistatakse tegevuse eest, millega teadvalt ja ilma seadusliku aluseta käsitletakse isikut kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus, rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega. Eelnõu seletuskirjas tuuakse normi kehtestamise põhjendusena välja, et näiteks vaenuliku meediakampaania tulemusena võib laiem üldsus isikut isegi õigeksmõistva otsuse korral jääda hiljem mäletama kui kurjategijat.

Olles eelnõuga tutvunud, märgime vastuseks, et kuigi süütuse presumptsioon on kahtlemata väga oluline (menetluslik) põhiõigus, tuleb arvestada, et karistusõiguslik sekkumine (eriti aga kriminaalkorras karistamine) peaks õiguste kaitsmisel olema viimase järgu abinõu. Praegusel juhul ei näe Justiitsministeerium uue karistusõigusliku instrumendi loomiseks vajadust, kuna kõnealuse põhiõiguse kaitseks on kehtivas õiguses juba olemas piisavad garantiid. Esmalt on süütuse presumptsiooni rikkumise korral isikul, kelle au ja väärikust on tegevusega kahjustatud, võimalik kasutada tsiviilõiguslikke kaitsemeetmeid (valeandmete ümberlükkamise ja kahju hüvitamise nõudmine kohtus). Samuti võib isikul vastavate eelduste korral olla võimalik oma õiguste kaitseks pöörduda ka Euroopa Inimõiguste Kohtu poole.

Lisaks märgime, et süütuse presumptsiooni aitab teataval määral tagada ka kehtivas karistusseadustiku redaktsioonis sisalduv § 157¹, mis muudab karistatavaks süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise andmete ebaseadusliku avaldamise (mh sisaldab see andmete avaldamist või juurdepääsu võimaldamist andmetele enne kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või asja menetluse lõpetamist). Samuti on eelnõus pakutav kuriteokoosseis sõnastatud ka väga laialt, mistõttu võib olla vastuolus määratletuspõhimõttega.

Eelnimetatud põhjustel teeme Vabariigi Valitsusele ettepaneku eelnõu mitte toetada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Madis Timpson
Minister

Martin Ziehr 620 8118
Martin.Ziehr@just.ee